

Nr 4

Utlåtande i anledning av motion angående lönefordringars behandling i konkurs.

I motionen II: 248 av herr *Sjöholm* hemställs att riksdagen måtte besluta att hos Kungl. Maj:t begära förslag till sådan ändring i konkurslagen att lönefordringar utgår före kostnaderna för konkursförfarandet och att härigenom oguldna konkurskostnader erläggs av statsverket.

Gällande rätt

Fördelning av de medel som influtit vid tillgångarnas realiserande i en konkurs sker genom utdelning. Enligt 125 § konkurslagen fördelas därvid medlen till borgenärerna »i den mån de ej åtgår till bestridande av konkurskostnaderna eller till betalning av gäld, som boet eljest åsamkat sig». Lagen räknar alltså med två kategorier av skulder, vilka belastar boet som sådant och för vilka är gemensamt att de principiellt skall betalas innan eventuell utdelning sker till konkursborgenärer eller egendom återställs till gäldenären. Den ena kategorin benämns i lagen konkurskostnader. Den andra, som i lagen inte givits någon särskild benämning, brukar betecknas som massagäld. De fordringar, som ger upphov till sådan gäld, brukar benämnas massafordringar.

Till konkurskostnader brukar hänföras konkursdomarens, förvaltarens och rättens ombudsmans utlägg för boets räkning samt de båda sistnämnda funktionärernas arvodesfordringar. Termen massafordringar hänför sig till andra personers fordringar, vilka riktas mot konkursförvaltaren som ställföreträdare för boet och utgår ur boet framför konkursfordringarna. Det inbördes företrädet mellan konkurskostnader och massagäld, vilka uppkommit under samma skede av konkursen, är i den juridiska doktrinen föremål för delade meningar.

Utdelning sker efter den förmånsrättsordning som finns upptagen i 17 kap. handelsbalken. Att här lämna en fullständig redogörelse för denna ordning skulle föra alltför långt. Följande kan emellertid anmärkas. Man brukar skilja mellan speciella förmånsrätter, som gäller endast i viss egendom, och generella förmånsrätter, som gäller i konkursboets egendom över huvud. Bästa läge har vissa speciella förmånsrätter, bland vilka främst

Bihang till riksdagens protokoll 1969. 9 saml. 1 avd. Nr 4

märks panthavares rätt till betalning ur panten. Härefter kommer, delvis med olika rätt sinsemellan, åtskilliga fordringar med generell förmånsrätt. Till dessa hör tjänares och andra fast anställda personers fordringar å lön för sista året samt andra arbetares lönefordringar som ej stått inne längre än sex månader efter förfallodagen. Samma förmånsrätt har med liknande tidsbegränsningar vissa fordringar på pension på grund av tjänst eller arbetsanställning. Sedan följer i tur och ordning ett antal speciella förmånsrätter, bland annat för förlagsinteckning och inteckning i fast egendom. Efter dessa kommer, med generell förmånsrätt, först omyndigs redovisningsfordran mot förmyndaren och vissa andra liknande fordringar samt därpå vissa anspråk på redovisning av medel, som gäldenären haft hand om på grund av tjänst eller allmänt uppdrag, m. m. Så följer bl. a. statliga och kommunala skatter, folkpensionsavgifter, ATP-avgifter och avgifter till den obligatoriska sjukförsäkringen och yrkesskadeförsäkringen samt slutligen, såsom oprioriterade, övriga fordringar.

Fordran, som är förenad med speciell förmånsrätt, skall i första hand tilldelas utdelning av köpeskillingen för den egendom, i vilken förmånsrätten gäller. Förslår ej denna, får bristen uttas ur den övriga egendomen, dock ej med bättre rätt än såsom oprioriterad fordran. Vad angår fordringar med generell förmånsrätt skall för utdelning åt dem främst anlitas den egendom som icke är besvärad av speciell förmånsrätt. Skulle därvid brist uppstå, får även egendom som är besvärad av särskild förmånsrätt tillgripas, dock endast om den generella förmånsrätten enligt förmånsrättsordningen är bättre än den speciella. Förmånsrätt iakttas endast om yrkande därom med åberopande av laga grund därför framställts i bevakningen.

Slutligen bör uppmärksammas att 81 § konkurslagen innehåller särskilda regler om fördelning av konkurskostnaderna på olika slag av egendom i boet för det fall att i boet finns egendom, vari särskild förmånsrätt äger rum.

Motionen

Till stöd för det inledningsvis angivna motionsyrkandet anför motionären följande.

I konkurs äger konkurskostnaderna bästa förmånsrätt och utgår före varje slag av fordran. Detta innebär bl. a. att kostnaderna för konkursförfarandet har prioritet framför bevakade lönefordringar.

Det måste anses vara ytterligt angeläget att arbetstagares anspråk på intjänat lön i mesta möjliga mån tillgodoses — detta gäller generellt och aktualiseras särskilt påtagligt vid arbetsgivarens försättande i konkurstillstånd. Det kan därvid synas otillfredsställande att själva konkursförfarandet, avsett att säkerställa tillgångar för utdelning till fordringsägare och däribland i första hand löntagare med krav på lön, i många fall kommer att inkräkta på den rätt till utdelning som löntagaren eljest kunnat påräkna.

Goda skäl synes kunna anföras för synpunkten att lönefordringar bör

utgå ur konkurstillgångarna före konkurskostnaderna. Detta kan inte åvägabringas på annat sätt än att samhället ställer sig som garant för konkurskostnaden eller den del därav som kan komma att bli ogulden sedan tillgångarna använts till förnöjande av bevakade lönefordringar. Stadgande med sådan innebörd bör därför införas i konkurslagen.

Pågående översyn av konkurslagstiftningen

Arbete med en allmän översyn av konkurslagstiftningen pågår inom lagberedningen. Beredningens uppdrag innefattar också en översyn av bestämmelserna i 17 kap. handelsbalken om förmånsrättsordningen. I sistnämnda hänseende avser beredningen att avge ett betänkande under våren 1969. När det omfattande arbetet med konkurslagstiftningen, som bedrivs i nordisk samverkan, kan avslutas är f. n. icke möjligt att ange.

Utskottet

I förevarande motion begärs förslag till sådan ändring i konkurslagen att, vid fördelning av ett konkursbos tillgångar, lönefordringar betalas före kostnaderna för konkursförfarandet samt att staten, om brist uppstår, svarar för oguldna konkurskostnader.

Som framgår av redogörelsen ovan pågår inom lagberedningen, i samverkan med övriga nordiska länder, en allmän översyn av konkurslagstiftningen. Därvid kommer även handelsbalkens regler om förmånsrättsordningen att överses. När hela detta mycket omfattande lagstiftningsarbete kan vara avslutat, är ännu för tidigt att bedöma.

De av motionären aktualiserade problemen är icke av den art att de bör brytas ut ur det större sammanhang som revisionen av konkurslagstiftningen utgör. Utskottet kan därför icke tillstyrka bifall till motionen.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att förevarande motion, II: 248, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 18 februari 1969

På första lagutskottets vägnar:

ERIK ALEXANDERSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Alexanderson (fp), Erik Svedberg (s), Hjorth (s), Schött (m), fru Lindström (s)*, herrar Nils Persson (fp)*, Larfors (s) och Ferdinand Nilsson (cp);

från andra kammaren: fröken Bergegren (s), herrar Martinsson (s), Dockered (cp), Wiklund i Stockholm (fp), Jönsson i Malmö (s), Oskarsson (m), fru Bergander (s) och herr Polstam (cp).

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.